

Kirkon sairaalasielunhoidon palvelulupaus

Tässä palvelulupauksessa kerrotaan, mitä Suomen evankelisluterilaisen kirkon sairaalasielunhoito on ja millaisia palveluita se tarjoaa osana potilaan kokonaisvaltaista hoitoa ja psykososiaalista tukea. Palvelulupaus pohjaa sairaalapapin ydinosamiskuvaukseen (*liite 1* sairaalapapin ydinosamiskuvaus) ja työalan toimintastrategiaan. Palvelutarjontaan vaikuttavat hyvinvointialueen seurakuntien työalaresurssit.

Sairaalasielunhoito on potilaan ja hänen läheistensä eksistentiaalista, henkistä ja hengellistä sekä eettisiin kysymyksiin liittyvää tukea. Toiminta on asiakaslähtöistä, ammatillista ja potilaan vakaumusta kunnioittavaa. Jokainen ihminen kohdataan ainutlaatuisena ja arvokkaana yksilönä. Sairaalasielunhoito tukee osaltaan terveyttä ja hyvinvointia.

Potilas ja läheiset voivat tavata sairaalapapin potilaan hoitopolun eri vaiheissa. He voivat itse ottaa yhteyttä sairaalapappiin tai hoitotyöntekijä tai lääkäri voi potilaan pyynnöstä kutsua sairaalapapin potilaan tai läheisen luo. Erikseen sovittaessa sairaalapappi tekee myös kotikäyntejä.

Kuvio 1. Kirkon sairaalasielunhoito osana potilaan kokonaisvaltaista hoitoa

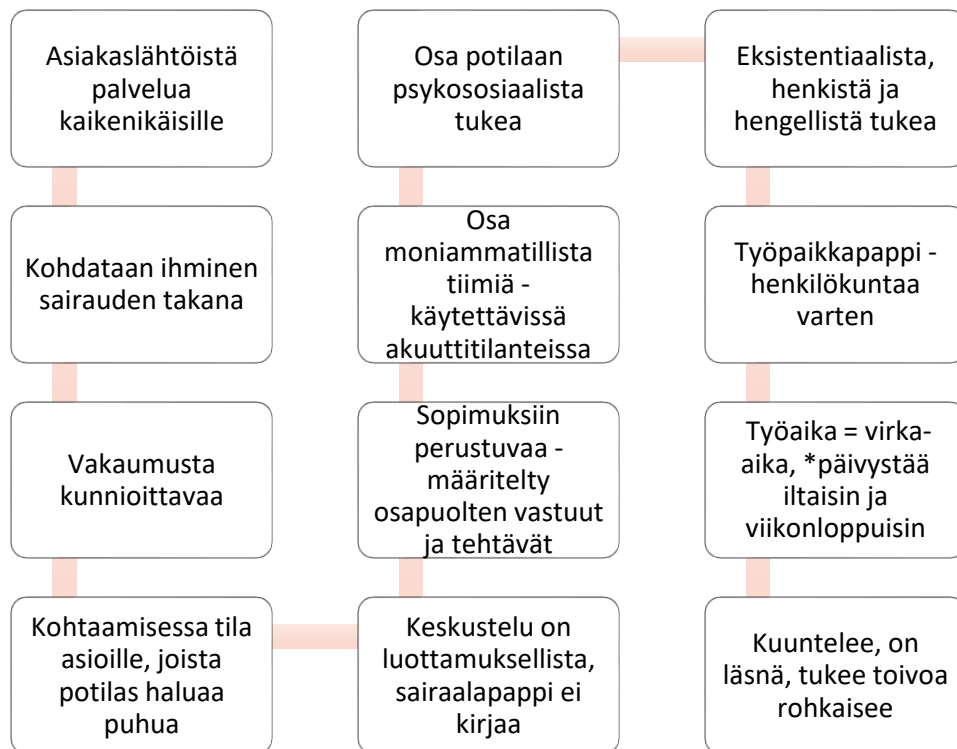
1 Mitä kirkon sairaalasielunhoitotyö on?

Suomen ev.lut. kirkon sairaalasielunhoitoa toteuttaa tehtävään koulutuksen saanut sairaalasielunhoitaja eli sairaalapappi. Sairaalasielunhoitajan tehtävää voi hoitaa myös sairaalasielunhoitajan erityiskoulutuksen käynyt Suomen ev.lut. kirkon diakoniatyöntekijä, nk. sairaaladiakoni. Sairaalapappi työskentelee sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä, esimerkiksi sairaaloissa, kotisairaalassa ja hoivakodeissa. Työ perustuu hyvinvointialueen ja seurakunnan väliseen yhteistyösopimukseen. Työntekijän palkan maksaa Suomen evankelisluterilainen kirkko.

Työssään sairaalapappi tukee ihmisiä eksistentiaalisissa, henkisissä ja hengellisissä sekä eettisissä kysymyksissä ja tarpeissa. Hän kohtaa myös psyykkisessä kriisissä olevia, traumatisoituneita ja eri tavoin oireilevia ihmisiä sekä heidän läheisiään sairauden, kriisien ja menetysten keskellä. Sairaalapappi osallistuu kriisi- ja suuronnettomuuksien jälkihoitoon. Työ on asiakaslähtöistä ja toimintaympäristön huomioivaa.

Sairaalapapin työn tavoitteena on tukea potilaan toivoa, vahvistaa ihmisarvoa ja turvallisuuden tunnetta. Tavoitteena on auttaa ihmistä löytämään itsestään voimavaroja käsitellä elämänsä asioita ja tukea häntä löytämään omat vastauksensa. Sairaalapapin kanssa käyty keskustelu on luottamuksellinen. Työn tavoitteena on tarjota tukea yhdenmukaisesti ja tasavertaisesti kaikille sitä tarvitseville.

2 Sairaalasielunhoidon ominaispiirteet

Kuvio 2. Sairaalasielunhoidon ominaispiirteet

* Päivystyskäytännöissä on paikkakuntakohtaisia eroja. Kaikkialla ei ole ilt- tai viikonloppupäivystystä. Päivystysrinkiin voivat osallistua myös seurakuntapapit.

3 Miksi sairaalasielunhoito on tärkeää?

Tuki potilaalle

Potilas ohjataan sairaalapapin luo pääasiassa kriisitilanteessa, ahdistuksen, levottomuuden, masentuneisuuden tai surullisuuden takia. Potilaalla on mahdollisuus kokonaisvaltaiseen, hyväksyvään kohtamiseen ja luottamukselliseen keskusteluun asioista, jotka juuri siinä hetkessä ovat hänelle tärkeitä. Hän voi käsitellä sairaalapapin kanssa sairastumiseen ja sairauden kanssa elämiseen liittyviä tunteita, pelkoja, ihmissuhdekysymyksiä, toiveita ja arjen asioita. Potilas saa tukea etsiessään omia vastauksiaan merkityksen ja tarkoituksen kysymyksiin.

Potilas saa oman vakaumuksensa mukaista henkistä ja hengellistä tukea. Potilaalla on mahdollisuus uskonnollisiin rituaaleihin (ehtoollinen, rukoushetki, siunaus ym.). Tarvittaessa sairaalapappi kutsuu potilaan luo tämän toivoman uskonnollisen yhteisön edustajan. Tutkimuksissa on havaittu sairaalapapin

vierailun lisäävän potilaan hoitotyytyväisyyttä, helpottavan potilaan ahdistusta, sairaalassaoloa ja selviytymistä sairauden kanssa. Sielunhoidollinen tuki voimaannuttaa potilasta. Sairaalapappi on tukena myös kuolemaan ja hautaan siunaamiseen liittyvissä asioissa, potilaan vakaumuksen mukaisesti.

Tuki potilaan läheiselle

Sairaus vaikuttaa pari- ja perhesuhteisiin. Läheiset voivat saada tukea muuttuneessa elämäntilanteessa. Sairaalapapin tarjoama keskustelutuki voi liittyä sairastumisen kriisiin, sairauden kanssa elämiseen ja kuoleman läheisyyteen. Läheiset voivat keskustella sairastumiseen liittyvistä tunteista, peloista ja huolista tai arjen asioista. Tuen tarve voi olla suuri esimerkiksi kotipotilaiden läheisillä.

Tuki hoitohenkilökunnalle

Hoitotyöntekijöiden sairaalapapilta saama tuki vahvistaa työhyvinvointia. Hoitotyöntekijät saavat tukea arjen hoitotyöhön ja vaikeiden hoidollisten tilanteiden purkuun. Heillä on mahdollisuus työnohjaukseen, jota työnohjaajan koulutuksen saaneet sairaalapapit antavat. Luottamuksellisessa keskustelussa sairaalapapin kanssa voidaan käsitellä esimerkiksi työn rajaamiseen, työssä jaksamiseen, työyhteisöön ja omaan toimintaan liittyviä kysymyksiä. Myös hoitotyöntekijän henkilökohtaisen elämän kysymykset voivat olla osa keskustelua. Sairaalapappi tukee hoitohenkilökuntaa potilaan hoitoon liittyvissä eksistentiaalisissa, henkisissä ja hengellisissä sekä eettisissä kysymyksissä. Sairaalapapin kutsuminen potilaan tai läheisen tueksi on hoitotyöntekijöille yksi auttamiskeino. Sairaalapappi työskentelee yhtenä asiantuntijana potilaan palliatiivisen ja saattohoidon moniammatillisessa tiimissä. Hän osallistuu myös hoitoyhteisön kehittämiseen yhdessä toisten kanssa.

4 Kirkon sairaalasielunhoitaja eli sairaalapappi

Sairaalasielunhoitaja on Suomen ev.lut. kirkon pappi tai lehtori. Hänellä on psykologisin testein todettu soveltuvuus tehtävään, teologian maisterin tutkinto ja sairaalasielunhoitajan erityiskoulutus 60 op. Suurin osa sairaalapapeista on työnohjaajia ja heillä on terapeuttisia opintoja sekä kriisityön osaamista. Osalla on myös psykoterapeutin koulutus. Sairaalapapin tehtävää voi hoitaa myös sairaalasielunhoitajan erityiskoulutuksen käynyt kirkon diakoniatyöntekijä, sairaaladiakoni (<https://kirkonydinosaminen.fi/sairaalapappi.html>)

Kelpoisuus virkaan: Sairaalapapin erityinen osaaminen

Ihmisten auttaminen edellyttää ihmisen psyyken ja psyykkisen oireilun tuntemista. Auttaminen edellyttää myös eksistentiaalisten, henkisten ja hengellisten sekä eettisten kysymysten ja tarpeiden tunnistamista ja taitoa vastata niihin. Koulutuksensa myötä sairaalapapilta on lupa odottaa:

- vuorovaikutus- ja tunnetyöskentelytaitoja,
- taitoa toimia tiimin jäsenenä,
- taitoa kohdata ja käsitellä ahdistavia tunteita, elämän kriisitilanteita, kuolemaa ja eksistentiaalisia, henkisiä ja hengellisiä kysymyksiä sekä kahdenkeskisessä keskustelussa että ryhmässä ja työyhteisössä,
- kykyä epävarmuuden sietämiseen ja ei-tietämiseen,
- taitoa luoda turvallinen tila asioille, joita ihminen haluaa käsitellä,
- taitoa kuunnella empaattisesti ja olla läsnä,
- kykyä toimia omia ja toisen rajoja ja voimavaroja kunnioittaen, kykyä itsereflektioon ja oman toiminnan sopeuttamiseen tilanteen vaatimalla tavalla sekä
- taitoa tunnistaa ja käsitellä yksilöä ja yhteisöjä koskevia vakaumuksellisia ja eettisiä kysymyksiä, erityisesti terveyteen ja sairauteen liittyen.

Sairaalapappi yhteisön jäsenenä

Sairaalapappi työskentelee osana potilaan hoitoon osallistuvaa tiimiä. Hän on osa hoitoyhteisöä mutta samalla siitä ulkopuolinen. Työskentely tapahtuu erilaisilla rajapinnoilla. Sairaalapappi tekee moniammatillista yhteistyötä terveydenhuollon ammattihenkilöiden kanssa potilaan hyvän kokonaisvaltaisen hoidon toteutumiseksi. Sairaalapappi on osaltaan rakentamassa yhteisöä, jonka perustana ovat eettisyys, ihmisarvon kunnioittaminen ja merkityksellisyys, sekä eri vakaumuksille yhteiset perusarvot kuten rakkaus, myötätunto ja oikeudenmukaisuus.

Sairaalapapin palveluiden saavutettavuutta voidaan vahvistaa liittämällä palvelu tiiviimmin osaksi potilaan hoitopolkua ja lisäämällä tietoisuutta sairaalapapin työstä.

4 Sairaalasielunhoidon arvot ja työtä ohjaavat periaatteet

Sairaalasielunhoidon arvot ovat:

- pyhän kunnioitus
- vastuullisuus
- oikeudenmukaisuus
- totuudellisuus

Työn visiona on huolehtia siitä, että ihmiset saavat elämäntilanteessaan apua ja tukea. Työn arvot näkyvät asiakaslähtöisenä, ihmistä arvostavana ja toimintaympäristön huomioivana työotteena, kollegiaalisuutena ja erilaisissa verkostoissa tapahtuvana yhteistyönä. Sairaalapappi toimii asiantuntijana eksistentiaalisissa, henkisissä, hengellisissä, eettisissä ja uskonnollisissa kysymyksissä.

Sairaalasielunhoidossa työskennellään ammattitaitoisesti ja asiakaslähtöisesti

Ammattitaidon ylläpitäminen edellyttää työntekijältä elinikäistä oppimista. Se tarkoittaa jatkuvaa kouluttautumista ja oman asiakaskunnan erityiskysymyksiin perehtymistä. Ammattitaidon ylläpitäminen tarkoittaa lisäksi oman työskentelyn reflektointia, kollegiaalista yhteistyötä, yhdessä oppimista, moniammatillista yhteistyötä ja verkostoitumista.

Työn kehittämiseksi ja työn laadun varmistamiseksi sairaalasielunhoidossa kerätään asiakaspalautetta, seurataan ja tuotetaan työalaa koskevaa tutkimusta, hyödynnetään digitalisaatiota ja osallistutaan hoitoon ja hyvinvointiin liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Työntekijän salassapitovelvollisuus

Potilas voi turvallisesti keskustella sairaalapapin kanssa. Sairaalapapin kanssa käydyt keskustelut ovat luottamuksellisia. Sairaalapappi voi kertoa hoitotiimissä keskustelusta potilaan kanssa vain potilaan luvalla. Sairaalapapin tapaamisesta potilasasiakirjoihin jää kirjaus tapaamisesta, mutta ei tapaamisen sisällöstä. Sairaalapappi noudattaa työssään uskonnonvapautta ja yksilön itsemääräämisoikeutta koskevaa lainsäädäntöä. Kirkkolaissa on säädetty yksityiskohtaisesti vaitiolovelvollisuudesta, joka sitoo sairaalasielunhoitajaa. Pappia sielunhoitajana koskee rippisalaisuus. Vaitiolovelvollisuudesta ja sen rajoista kerrotaan esimerkiksi Suomen ev.lut. kirkon julkaisussa [Aika puhua, aika vaieta](#).

Suomen lain mukaan hoidon piirissä olevalle potilaalle tulee kertoa, mihin hänen antamiaan tietoja käytetään, miten tietoja hankitaan, mihin ne talletetaan, kenelle ja millä ehdoin tietoja luovutetaan. Potilaalla on lisäksi oikeus tutustua hänestä talletettuihin tietoihin ja pyytää virheellisten tietojen kirjaamista. <https://stm.fi/asiakastietojen-potilastietojen-salassapito>

Työryhmä: Kirkon sairaalasielunhoidon kehittämistyöryhmä: Matti Hanhisuoanto, Artturi Kivineva, Juha Kyllönen, Maria Ollila, Anne Peltomaa, Maikki-Liisa Ruhala, Jaana Rautio-Wacklin, Kirsi Stickler, Virpi Sipola
Yhteystiedot: Virpi Sipola, virpi.sipola@evl.fi

Liitteet

Liite 1. Sairaalapapin ydinosaamiskuvaus.

<https://evl.fi/documents/1327140/43561565/Sairaalapapin+ydinosaamiskuvaus+2020.pdf/6a13d850-5b1b-a7fa-449a-2b207e2292a6?t=1604575353495>

Liite 2 Käytetyt käsitteet

Sielunhoito on ihmisen auttamista ja tukemista hänen elämäänsä, ihmissuhteitaan ja jumalasuhdettaan koskevilla pohdinnoissa. Sielunhoito on tukea, joka kohdistuu ihmisen mieleen ja psyykkiseen kokemistodellisuuteen ja jossa sielunhoitaja edustaa kristillistä yhteisöä. Sielunhoito voi toteutua tiedollisena, konkreettisena, emotionaalisena ja hengellisenä tukena (Kettunen 2020a, 366, 2013, 16, Itkonen 2018, 64). Sielunhoito on keskustelutukea. Se voi toteutua kertaluonteisena tapaamisena tai pidempänä prosessina. Sielunhoitotyötä ohjaavat eettiset periaatteet:

<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/sielunhoito/eettiset-periaatteet>

Eksistentiaalinen tarkoittaa olemassaoloon liittyvää ja eksistentiaaliset tarpeet olemassaoloon liittyviä tarpeita.

Eksistentiaalinen kärsimys on tuskaisuuden ja ahdistuksen monimuotoisesti ilmenevä kokemus, jolle on vaikea löytää konkreettista syytä kehosta, ympäristöstä tai mielestä. Eksistentiaalinen kärsimys kohdistuu koko olemiseen ja ilmenee merkityksettömyyden tunteena, joka johtaa eristäytymisen tai hylätyksi tulemisen kokemukseen (Gramling ym. 2015, LeMay, 2008).

Spiritualiteetti (engl. *spirituality*) tarkoittaa sekä uskonnollista että ei-uskonnollista pohdintaa, toimintaa ja ajattelua, jolla on henkisiä ulottuvuuksia (Karvinen 2009). Spiritualiteetilla käsitetään yksilön tapaa etsiä ja ilmaista merkitystä, tarkoitusta ja tapaa, jonka avulla hän kokee yhteyttä hetkeen, itseen, toisiin, luontoon ja pyhään (Piderman ym. 2015, Nolan 2011). Spiritualiteetti on henkilökohtaista merkityksen ja tarkoituksen etsintää. Siihen voi sisältyä uskonnollinen ulottuvuus. Spiritualiteetti sisältää itse luodut tai uskonnolliset uskomukset, arvot ja käytänteet, jotka antavat elämälle tarkoituksen.

Henkinen ja hengellinen: Suomalaisessa toimintaympäristössä spiritualiteetti-sanasta käytetään usein sanaparia *henkinen ja hengellinen*, *henkiset ja hengelliset tarpeet*. Henkisyys ymmärretään ihmisen kiinnostuksena elämän perusarvoihin, tarkoitukseen ja merkitykseen. Hengellisyys puolestaan viittaa tarkoituksen ja merkityksen etsimiseen tavoilla, jotka ovat yhteydessä pyhään ja uskontoon. Eksistentiaaliset kysymykset ja niihin liittyvät tarpeet ovat osa spiritualiteettia eli henkisyyttä ja hengellisyyttä.

Tässä palvelulupauksessa henkisyydellä ja hengellisyydellä tarkoitetaan yksilön tapaa etsiä ja ilmaista merkitystä, tarkoitusta ja tapaa, jonka avulla hän kokee yhteyttä hetkeen, itseen, toisiin, luontoon ja pyhään (Piderman ym. 2015, Nolan 2011).

Henkinen ja hengellinen hoito tarkoittaa ihmisen kohtaamista huomioiden kulttuuriset, eksistentiaaliset, hengelliset ja henkiset tarpeet (Karvinen & Lipponen 2018).

Vakaumus rakentuu arvoista ja elämän merkityksellisyyden tunteista. Uskonnollinen vakaumus voi tuoda toivoa, lisätä kiitollisuutta elämästä, auttaa tunteiden hallinnassa ja tukea itsetuntoa. Vakaumus voi helpottaa vaikeista tilanteista selviämistä (Karvinen ym. 2020).